

Legenden om ön bortom dimmorna

Legenden om ön bortom dimmorna.

av C. Lanciai (1969)

(Detta är en historia från den tid då våra föräldrars föräldrar var unga, närmare bestämt den lyckliga tiden före det första världskriget. Den pastorala idyllen i Finlands sommarskärgård inramas av ett sällsamt kärleksmysterium, som väl aldrig någon någonsin kommer att kunna bli klok på.)

1.

Denna berättelse ägde rum i den finländska skärgården öster om den gamla staden Borgå för mycket länge sedan. Inga semesterfirare från staden fanns det ännu på den tiden, och alla talade svenska i denna delen av Finland - en finne betraktades som en utlänning. Och skärgården var orörd, och segelskutor kryssade mellan öarna, och fågellivet och fisklivet blomstrade som aldrig på senare tid.

På den stora ön Virsalö fanns det fyra byar. En låg i norr, den andra låg i sydost, den tredje låg i sydväst och den fjärde låg i mitten. Den i sydväst hette Söderby.

I Söderby fanns gården Nybondas. Det var en underbar gammal gård med stora lador, stora skjul, stor bastu och stuga. Den tillhörde familjen Furustam, en stor bastant familj på fyra starka karlar och tre bastanta kvinnor och två barnrumpor, en gosse och en flicka; och till familjen Furustam hörde också stora vidsträckta ängar och åkrar, varav en del nådde ända fram till stranden och till skutbryggan.

Yngst i den stora familjen var Bumpe. Han var nio år, tyst, blyg och intresserad av allt, och alla kallade honom Bumpe, trots att hans riktiga namn var Runar. Han hade nämligen som liten kallat sig någonting som lät som Bumpe emedan han då ännu inte kunnat säga R.

Näst yngst var Christina, av alla kallad Flickan, för hon var så utomordentligt flickaktig. Ja, hon var nästan på gränsen till något av en älva eller ängel; och var och när man än såg henne lyste hennes ansikte av fantastisk solskensglädje, som smittade av sig på allt och alla. Hon var verkligen ingenting annat än en flicka.

Så en dag - det var en mörk dag i det sena augusti - kom århundradets värsta och vildaste storm. Vattnet steg, ängarna och åkrarna blev väldiga sjöar, och brunnen dränktes. Fjärden var ett enda piskande inferno; och om någon var dåraktig nog att gå ut med paraply så blåstes detta antingen bort eller avigt och kunde aldrig användas mera. Och regnet öste ner, och det var iskallt överallt.

Alla små familjer satt hopkrupna framför elden och drack te och lyssnade på dramat där utanför, skrämde och oroliga för att något värdefullt skulle blåsa bort eller förstöras, som till exempel taket.

I Furustamska stugan var stämningen mycket tryckt. Alla satt runt brasan, utom några som låg i feber i sina sängar. Och stormormor, gamla mormors mor, satt och berättade med lugn och stilla röst om sin ungdoms stormar, mot vilka denna var rena barnleken, stormar som förde med sig hela byar ut i havet.

Lennart, en av de äldre bröderna, som var förälskad och mycket nöjd med sitt liv, reste sig så upp och sade att han skulle ner till stranden. Ingen svarade någonting, ty alla visste att han var klok nog att inte gå och falla i sjön; och han började avlägsna sig. På vägen ut böjde han sig ner över den yngste brodern och frågade honom om han hade lust att följa med. Svaret blev naturligtvis ett ivrigt ja, som nästan hördes trots den beundrade broderns finger över läpparna. De gick ut tillsammans.

Yngste sonen hade aldrig sett en sådan storm förut. Han förundrades storligen. Den äldre brodern lyfte upp honom på axlarna, och bägge i regnkappor gick de tillsammans längs den översvämmade vägen ner mot stranden.

De gick ut på skutudden, en liten udde med en hög kulle; och därifrån såg de den stora fjärden och den våldsamma stormen i all sin prakt. Holmarna ute i fjärden kunde knappt ses, ty så våldsamt yrde skummet. Allt var ett enda inferno.

Och då, när de stod där, tycktes plötsligt ett svagt rop nå deras öron. Först hörde minstlingen det, och sedan, när det kom igen, hörde också store bror. Ingen trodde först att de hade hört riktigt rätt, men så, när det kom ännu en tredje gång, så visste de att de inte hade misstagit sig.

Den äldre spejade vilt över fjärden för att se var den i sjönöd befann sig, och han sade hastigt till den lille att han genast skulle springa upp och kalla på de andra och be dem sätta ut en båt. Och Bumpe sprang upp.

Brodern såg den hjälpbehövande. Ett båtvrak låg ute vid gubbgrundet, och bredvid det rörde sig en människa sakta hit och dit. Han låg och flöt i vågorna mellan grundets stenar. Antagligen hade han inte sett stenarna i stormen, slungats upp på grundet av den gropiga sjön, fått båten fullständigt sönderslagen i skrovet och låg nu själv hjälplös och skvalpade i vattnet medan vågorna ansatte honom och slog honom mot de vassa stenarna. Situationen var ohållbar.

I samma ögonblick som ynglingen upptäckte honom och förstod situationen, spräcktes himlen av en bländande blixtprecis mitt i fjärden; och ett obeskrivligt öronbedövande dunrande och skrällande följde bara en hundradels sekund efteråt. Brodern kastades tillbaka av lufttrycket som av en järnhand, det var som att bli översköld av en plötslig gigantisk lavin i norska bergen utan förvarning; och när han reste sig igen fanns varken vraket eller människan vid grundet kvar.

Nu såg han sin far och två av sina bröder ro ut med stora roddbåten. De rodde av alla sina krafter och kämpade hårt bland vågorna, ty stormen motarbetade dem med hela sitt övervåld. Varje våg fick båten att nästan vräkas över ända.

Då fick den äldre brodern på stranden åter syn på den nödlidande. Denne var i färd med att försöka simma mot stranden av skutudden. Desperat hade han övergivit vraket och gett sig i kast med de omänskligt brutala vågorna i en våghalsig utmaning på liv och död, som förmodligen var hans sista chans i livet. Brodern förstod genast den okände skeppsbrutnes förtvivlade situation. I nästa sekund hade han kastat av sig överkläderna och dykt ner i vågorna för att undsätta den skeppsbrutne och hjälpa honom i land, om det var möjligt. Då, precis i samma ögonblick, vräktes båten med de tre männen omkull, men det såg inte den simmande brodern. Nu befann sig alltså alla fem i vattnet, kämpande febrilt för sina liv.

Det blev ett arbetsamt simmande i de väldiga vågorna, men på något sätt lyckades Lennart nå fram till den nödställde, gripa honom i kragen och rädda honom i land, och på något sätt lyckades de andra tre upptäcka att han var räddad, så att även de kunde simma tillbaka i land och pusta ut, eftersom ingenting annat var för dem att göra.

Och en timme senare var alla tryggt uppe i stugan: alla bröderna, fadern och den skeppsbrutne, som ännu levde, underligt nog. Han låg tills vidare medvetlös på en av stugans sängar. De andra mådde bara bra. Den räddade var en mycket gammal man. Både håret och skägget var alldeles vita. Ansiktet var mjukt trots de djupa fårorna och väderbitna rynkorna, som tidigare tydligt trotsat mycket värre oväder än detta; hans drag bar vittne om att de en gång tillhört en mycket grann och skön kraftig man, men nu var de mera fridfulla. Fårornas djupa inkrökthet vittnade om att han i hela sitt liv levat till havs troligen som fiskare.

Den yngste stod vid hans säng och betraktade honom. Ute var det mörkt. Stormen härskade där fortfarande. Alla var tysta.

Klockan sju på kvällen öppnade den gamle fiskaren sina ögon. Hans tunga ögonlock vittnade om ett liv som hade sett mycket. Nyheten att han hade vaknat spred sig genom stugan, och snart stod det många församlade omkring hans bädd. Alla var de nyfikna.

Den gamle fiskaren tittade forskande på dem alla och tycktes söka efter något i deras ansikten. Hans blick stannade vid den äldre vackre brodern, och han sade:

"Ni ska ha tack för att ni förde mig i land."

Rösten var mycket låg och mycket uttrycksfull, och den dialekt som han talade var mycket särpräglad, som om han kom från den yttersta skärgården någonstans. Den äldre brodern nickade tillbaka som ett erkännande.

Sedan såg den gamle på gossen. Och han sade till honom:

"Och du ska ha tack för att du sprang så kvickt efter dina bröder."

Och den lilles ögon strålade av lycka. Aldrig hade han fått ett så varmt tack av någon så gammal och ärevördig bara för att han hade gjort något självklart.

Klockan tio på kvällen hade de flesta gått till sängs. Några satt fortfarande uppe och lyssnade i skenet av en fotogenlampa på vad den gamle berättade. Stormen visslade fortfarande där ute men inte längre så våldsamt som tidigare.

Den gamle berättade om några av sina öden och äventyr. Tre personer satt och lyssnade: den äldre brodern, fadern och minstlingen. Den lille gossen hade som belöning för sin snabba räddningsaktion fått lov att sitta uppe tills han blev trött.

Den gamle fiskaren hade fiskat i Finska Viken i fyrtiosju år. Han hade fötts på Stenskär vid Gullkronafjärden, och sedan han var sju år hade han fiskat i alla vatten mellan Åland och Kotka. I Viborg hade han varit en gång. Någon annan större stad hade han aldrig besökt.

Han berättade om en gång då han hade råkat ut för en nästan lika våldsam storm som den här. Det hade varit bortom Stenskär under hans tjugonde levnadsår.

"Stormen var så fruktansvärt våldsam att jag aldrig hade sett något liknande. Vågorna var som berg, och de dånade värre än den värsta åska. Jag hade överraskats av den på väg till Helsingholm med en underbar fångst av torsk, gädda och gös, och jag fick faktiskt kämpa för livet.

Min segelmast bräcktes av som en torr kvist, och den flög i havet tillsammans med seglen. Och vinden blåste från nordost, märkligt nog, och jag drev med den ut till havs.

Ut till havs for jag längre och längre, och min kropp höll på att frysa till is. Jag hade gett upp min kamp mot vattnet och koncentrerade mig på att hålla mig varm.

Hela långa natten rörde jag mig av och an i båten för att inte falla för frestelsen att lägga mig ner, somna bort och frysa ihjäl. I sådana lägen känner man riktigt hur ens kroppstemperatur avtar mer och mer. En gång i gryningen såg jag ett skär en bit västerut. Jag kände igen det och konstaterade att jag befann mig någonstans i den allra yttersta skärgården där aldrig någon seglade förbi.

Så kom dimman. Den kom i gryningen, och den kom och svepte in mig på samma sätt som en mor sveper in sitt barn. Den var varm och ljuv, och jag riktigt njöt av den. Jag har aldrig råkat ut för en så underbar dimma. Och sakta drev jag mot sydväst. Jag lyckades ösa båten, men jag vågade inte ro, ty det var omöjligt att då inte bara ro runt, runt i cirklar. Ibland gjorde jag det bara för att hålla värmen.

Men det märkliga var, att dimman inte var kall. Den var inte alls så rå och förlamande som havsdimmorna brukar vara, utan den liksom värmdde mig när den omslöt mig som med ett eteriskt duntäcke."

"Hur kunde ni veta att ni drev mot sydväst när ni inte kunde fastställa vädersträcken?" avbröt fadern skeptiskt. De andra tyckte han var ofin, men fiskaren svarade:

"Det gissade jag bara, eftersom stormen hade kommit från nordost. Men ut till havs drev jag i varje fall hela tiden, och jag lät mig göra det, ty dimman liksom sög mig ut, den drog i mig och var oemotståndlig med sin värme. Den tog liksom hand om mig, och jag lät den göra det.

Ack, ljuva minnen! Desto ljuvare, ju äldre och knarrigare gubben blir! Ursäkta om jag blir känslsam och börjar darra på rösten ibland! Det hör åldern till. Nå, sent på förmiddagen bröt de första solstrålarna genom dimman, och jag började kunna urskilja vattnet igen. Dimman blev dis, och sedan, plötsligt, - det kom faktiskt nästan som en chock för mig, - plötsligt ser jag genom detta ljuva skimrande varma töcken - vad tror ni? - träd! Och de är alldeles nära, inte längre bort än högst två hundra meter. Jag stirrar fascinerad, och så småningom ser jag att det är en ö, en lång, smal, trädbevuxen ö. Och jag börjar ro emot den, försiktigt, som om jag ännu inte riktigt kunde tro på den.

Jag når en underbar sandstrand med den finaste sand som jag någonsin har silat mellan fingrarna. Och jag drar upp båten på land, lägger mig i sanden, som otroligt nog är alldeles torr och orörd av stormen, och jag somnar och drömmer de vackraste drömmar som någon kan drömma. Jag minns särskilt en mycket bra: det var om min mor. Hon kom och hälsade på mig och gav mig en underbar blomsterbukett som jag skulle använda till att fria till den unga jungfru som jag älskade. Och jag lovade henne att se snygg ut när jag gjorde det. Jag tror sen att hon började prata om mina bröder, fast jag minns inte vad det var hon sade om dem. Det var väl inte så viktigt.

Nå, i varje fall, efter denna underbara skönhetssömn vaknar jag upp och finner att allt badar i solsken. Och fåglar kvittrar glatt från martallarnas grenar, och allt andas en obeskrivlig renhet och frihet från all mänsklig fåvitskhet.

Allt är som en dröm. Efter att till fullo ha njutit av detta underbara uppvaknande börjar jag utforska ön, denna nya ö, som jag aldrig sett på något sjökort. Den är lång och smal, och jag finner snart att fyra uddar hänger fast vid den. Jag går ut på uddarna en efter en, och den ena är vackrare och mer förtrollande än den andra. Jag minns, att den sista jag gick ut på var den vackraste. Den sträckte ut sig mot havet mot söder, och när jag utforskade den fann jag den mest underbara natur som någonsin har skapats. Där fanns alla tänkbara klippformationer, som kunde se nästan vulkaniska ut, strandformationer med lagunstränder och kiselstenar som var alldeles runda, olika arter av martallskogar med en påfallande rikedom av lövträn, nästan som på Kökar, och otroliga mastodontklippblock, en hel stad av sådana av gigantisk storlek, som man kunde gå vilse i. När jag återvände från den udden hade ungefär tre timmar gått sedan jag landade vid stranden.

Och så kom den största överraskningen. I viken mellan den södra och den östra udden låg det en liten stuga! Den var liten och otroligt söt, och jag rusade genast till den, totalt slagen av förvåning. Hur kunde någon ha byggt en stuga så här långt borta från allting och så omsorgsfullt och fint? Stugan var ett fullkomligt arkitektoniskt mästerverk, hur liten och enkel den än var. Det syntes genast att den var enbart byggd av kärlek.

Jag gick upp för den lilla trappan av ek och knackade försiktigt på. Ingen svarade. Jag knackade på nytt, kände ytterst försiktigt och trevande på dörrhandtaget, fann dörren vara öppen och gick in. Det var oändligt prydligt där inne. Någon bodde där alldeles tydligt. Där hade sopats senast på morgonen. Jag stod i mitten av stugan med ryggen mot dörren och inspekterade beundrande allt vad som fanns där inne, då plötsligt alldeles bakom mig någon sade:

"Välkommen hit!"

Jag svängde runt, och där såg jag henne. Bredvid bordet, som hon just skulle till att duka, stod hon som en strålande stjärna; och ända sedan dess har jag undrat hur jag inte såg henne genast när jag kom in.

Hon var obeskrivligt vacker. Hon var ganska kort, väldigt smal, och hennes ansikte var litet och, tro det eller ej, fullt av visdom. Och hon såg ut att älska varje liten sak som hon dukade fram på bordet, varje liten sak som över huvud taget existerade; och hon rörde sig oerhört lätt liksom en ängel. Och det lustiga var att hon omöjligt kunde vara mer än aderton år gammal. Att hon bodde där alldeles ensam var uppenbart. Jag ville, som säkert vilken annan sjöbjörn som helst i mitt ställe hade velat, gå fram och omfamna henne och kyssa henne, - där var vi ju ensamma med hela Finska Viken, och jag var fullständigt uppjagad efter alla mina strapatser, och så väntar det en sådan liten idealisk vacker jungfru på mig alldeles ensam - vem i mitt ställe hade inte fört henne till sängen direkt? - men någonting sade mig att låta bli. För det tycktes mig också att det var någonting hos henne eller med henne som var gränslöst ömtåligt och skört. Jag fick ofrivilligt en kuslig känsla av att hon bara var en dröm som skulle försvinna om man försökte vidröra den. Ändå var hon fullständigt konkret och verklig som hela stugan, men det mest verkliga med henne var just det där ömtåliga, och detta ville jag inte skada.

Jag förmådde inte säga någonting till henne. Först bara tittade jag dumt på henne. Sedan lät jag mig precis styras av allt vad hon sade: "Önskar du te? Vill du ha socker i? Mjölk? Sitter du bekvämt?" Allt vad hon sade nickade jag tacksamt positivt tillbaka åt. Jag kunde inte lägga in det minsta lilla nej någonstans.

Vi drack te tillsammans, och båda var vi väldigt tysta. Jag njöt av varje nytt litet ögonblick, jag är säker på att bara samvaron med henne, hennes sällskap och hennes personliga inflytande, fick mig att återhämta mina krafter mycket bättre, än vad hon bjöd mig på; och själv tycktes hon även älska varje sekund som hon genomlevde.

Sedan gick vi runt ön. Hon visade den mig mera utförligt. Särskilt noga visade hon mig den södra udden, denna underbara udde som jag redan hade blivit förälskad i och som jag nu åter blev fast tusen gånger mer. Alltid skall jag minnas den och alla de säregna naturunder som fanns där, som hon kallade vid vackra namn, såsom "Livets träd" och andra liknande. "Livets träd", minns jag särskilt, var ett ensamt tallträd längst ute på toppen av udden. Det var stort och majestätiskt fastän det stod så ensamt i sitt så ytterst utsatta läge högst upp och längst ut på udden och verkade lika generöst som om det ägde hela ön, som en ensam pinje mitt i Finska Viken, som enkom placerad där för att utmana alla den finska vinterns värsta härjningar - en martall men mera välskapt än någon tall.

Det var så otroligt underbart att promenera runt tillsammans med henne. Jag sade väldigt litet hela tiden, men hon, däremot, sade väldigt mycket. Och det var så underbart att lyssna till henne. Hon visste så mycket om alla växtarter; och under den enda timmen lärde jag mig fler nya växters namn än under hela mitt liv dessförinnan, - fastän vi måste botanisera i skolan och samla i herbarium. Och allt levande värnade hon om som om hon var livets moder, och knoppande blomster kunde hon riktigt smeka. Dessutom var hennes språk så rikt och vackert. Hennes underbara dialekt och sätt att uttrycka sig gjorde att hennes språk inte bara var ett språk utan som en hel symfoni.

Fem timmar tog det ungefär att gå runt hela hennes ö, ty vi stannade så ofta på vägen, bara för att hon hade så mycket att beskriva och undervisa mig om beträffande naturen. Det var sen eftermiddag när vi andra gången gick ut på södra udden, och när vi kom dit så stannade vi och satte oss på de strömlinjeformade sälmjuka nästan levande klipporna, som var så lena som sammet; och där satt vi sedan tills kvällen kom. För med kvällen kom dimman tillbaka.

Vi gick tillbaka längs med stigen, och medan vi gick där svepte den förtrollande dimman omkring oss mer och mer; och den sista biten upp till stugan var allt såsom inhöljt i ett mystiskt gyllene flor. Det var precis som i en saga, och ändå var det så verkligt, att om det är något i mitt liv som jag aldrig kan tvivla på så är det alla mina upplevelser där på den obeskrivligt vackra ön.

I stugan dukade hon fram en underbar kvällsvard åt mig. Först var det en filbunke, och sen fick jag te, det underbaraste te som jag någonsin har smakat, och bröd och smör, som bägge var absolut färska och passerade alla gränser för bröds och smörs läckerhet. Och nu efter denna underbara kvällsmåltid tog jag äntligen mod till mig och förberedde noga en försiktig fråga, bara för att få veta lite mer om henne och få någon skymt av klarhet i hennes märkliga situation. Jag ville bara förstå lite mera. Ändå måste jag nästan forcera mig till mitt första och enda försök att fråga ut henne. Jag ställde bara en fråga. Sedan frågade jag inte mera. Och sedan dess..."

Plötsligt vred sig den gamle fiskaren i smärta. De två bröderna och fadern rycktes våldsamt ur den gamles berättelse och sökte skyndsamt att ställa allt till rätta. Dock, den gamle återställde sig genast, och han log under det att han sade: "Det är bäst att jag avslutar min fina berättelse, innan mitt liv rinner ut."

Hans tre åhörare ryckte bestörta till, och de skulle just alla tre börja inleda en storm av protester, när den gamle frågade dem: "Var var jag nu igen?" Och utan att vänta på svar fortsatte han: "Aj jo, jag ställde henne en fråga." Och han återupptog sin historia där den hade avbrutits. Alla latent protester kom av sig.

"Frågan som jag ställde var varför hon bodde här så ensligt och långt borta från alla andra, varför hon levde här så totalt ensam. Jag såg ju att stugan bara var bonad för en. Och detta, att jag frågade detta, resulterade i en så obeskrivlig sorg hos henne att jag blev alldeles förfärad; och sedan den dagen har jag alltid ångrat att jag alls frågade någonting.

Aldrig hade jag sett någon gråta så fruktansvärt hjärtslitande. Hon grät tyst men så intensivt och så fruktansvärt att jag sedan dess har varit livrädd för att alls mera riskera att såra någon människa. I alla människors ögon ser jag nämligen henne, mer eller mindre, och inte minst i era, käre unge män. Ni har alla tre mycket av henne i er.

Nå, överväldigad av ånger över att alls ha öppnat munnen kastade jag mig våldsamt på knä framför henne, kysste golvet framför hennes fötter, jag tror till och med att jag grät själv, och jag var alldeles förkrossad och förstörd, och jag bad henne om förlåtelse gång på gång på gång. Jag var faktiskt besinningslös av ånger. Och när jag sent omsider lyfte på huvudet igen fann jag att hon log. Tårarna försvann snabbt, och i nästa ögonblick strålade hon som en ängel igen. Hon till och med skrattade av återvunnen lycka, ett underbart skratt, inte av löje över mig och min självförnedrande situation ihopkrupen på golvet förkrossad av ömkelig ånger, utan bara över att den smärta jag vållat henne förvänts till motsatsen genom min ödmjukhet. Hennes skratt var som små glada silverbjällror och strålande som solen. Och jag smittades av hennes skratt och började skratta själv, vilket i mina öron lät som skrattet från en hes och ful flodhäst ungefär. Hennes skratt var långt mycket vackrare än mitt.

Så småningom blev det dags för mig att krypa i säng. Det var en underbar säng som hon hade berett åt mig. Jag tror att jag somnade nästan bums. Och än idag minns jag hur hon sade godnatt åt mig. Hon ställde sig på knä på golvet, drog sakta till sig min hand och kysste den lätt, och så sade hon det vackra ordet, och jag svarade med samma ord tillbaka, detta lilla enkla ord "god natt", och så lät hon min hand gå. Hon satt dock kvar på golvet och tittade in i mina ögon, och på ett sådant sätt såg hon in i mig att jag måste blunda för att inte explodera av lycka.

När jag efter några ögonblick öppnade ögonen igen en sista gång innan jag somnade, såg jag henne stå vid spisen och laga kvällsvard åt sig själv. Det var en underbar syn, och den är lika levande för mig idag som den var då. Hade jag inte varit så trött och somnat så gärna hade jag vid denna syn rusat upp och ut och plockat en stor bukett marviol, veronika, narcisser och förgätmigej åt henne, vare sig sådana växte på ön eller inte. Detta gjorde jag emellertid inte, utan jag slöt ögonen och somnade."

Den gamle höll så upp och väntade en lång stund. Ingen sade någonting. Endast stormen där utanför vågade göra sig hörd genom den spännande tystnaden.

När det inte tycktes bli någon fortsättning var det lillgossen som till sist bröt stämningen och frågade:

"Vad hände sen?"

Och efter en paus, som tycktes vara i en evighet, svarade den gamle lågt och stillsamt:

"Nästa morgon vaknade jag upp och fann att jag låg i min båt, fullständigt omgiven av vatten och dimma. Och det var kallt där, ruskigt kallt."

Alla blev flata. Den äldre vackre brodern frågade bestört:

"Hade ni drömt allting?"

"Absolut inte. Hon hade bara sänt iväg mig."

"Så där bara? På drift i er båt? Det rimmar dåligt med hennes visade godhet och gästvänlighet. Det låter inte troligt," menade Lennart.

Fadern kunde inte låta bli att uttrycka sitt misshag.

"Vad är det här för ett sätt? Vad är det för en skepparhistoria ni vill lura oss med? Holmar med långa sandstränder och träd som inte finns på sjökortet! Vad är det för dumheter? Driver ni med oss?"

Brodern och Bumpe skändes för sin far när den gamle svarade mycket trött utan att se på fadern: "Jag svär vid min egen nära förestående död att varje ord jag berättat är sant. Jag ger denna historia åt er som ett testamente, ty det finns ingen annan jag kan ge något åt. Om min historia är falsk så bevisa det, innan ni så klintroget avfärdar den utan att ens ha provat den. Vad vet ni om vattneborna bortom Gullkronafjärden och Kökar? Jag förelägger er ett mysterium som jag aldrig kunnat lösa själv, men som kanske ni kan lösa."

Brodern och gossen kastade en förebrående blick mot sin fader, som såg ner. Lillgossen frågade:

"Men varför hade hon sänt iväg er? Vad tror ni?"

"Jag vet inte," svarade åldringen trött.

"Nå, vad hände sen då?" återtog fadern, som fortfarande var irriterad.

"Jag seglade hem."

"Men den förlorade masten då, och seglet?"

"Hon hade utrustat mig med nya."

Alla tre Furustammarna var förbluffade. Vad skulle man tro om sådant? Vad kunde man väl säga? Alla tyckte att det var fantastiskt märkligt. Det verkade ju nästan som en spökhistoria. Så sade den gamle fiskaren:

"Om ni inte har fler frågor, så ber jag er nu alla tre att lämna mig här. Jag är mycket trött och vill gärna sova, och jag ber er att gå och göra det samma. Ni är troligtvis också mycket trötta. Och bli inte förfärade om ni finner mig död i morgon. Angående min berättelse har jag sagt er allt, och det finns ingenting mer att tillägga." Och han log ett stilla leende och sade till dem: "God natt! Och tack för lånet av era örons tjänstvillighet."

Så slöt han ögonen, och strax sov han djupt.

Fadern sade:

"Var inte oroliga, gossar. Han dör inte så som han sover. Han börjar väl snart dra timmerstockar och såga dem av rena energientusiasterna. Och han behöver sova, och även vi, så låt oss alla gå till sängs. Vad säger ni?"

"Jo, vi kommer," sade den äldsta brodern. Och fadern gick i förväg.

Lennart betraktade bekymrad den gamles nu fridfulla väsen. Fiskaren hade i alla fall kämpat vem vet hur länge ute vid grundet mot stormböljorna och fått flera revben brutna. Lennart var inte alls lika säker som fadern på att den gamle var utom all fara. Emellertid hade fadern rätt i att de alla behövde sova efter dagens strapatser. Småningom drog sig även den äldsta och den yngsta brodern tillbaka. De lämnade

det brinnande ljuset kvar bredvid sängen, där den gamle sov orubbligt gott, som det verkade. Ljuset skulle ändå snart brinna slut i järnstaken. Fotogenlampan, däremot, släckte de.

Följande morgon var den gamle från havet död. Han hade till faderns stora förvåning somnat in i den eviga friden under natten. Han fördes samma dag till kyrkan, där han småningom jordfästes. Ingen visste vem han var, och det var omöjligt att spåra hans ursprung eller identitet. Ingen visste ens vad han hade hetat i förnamn.

Och den dagen började den äldre vackre brodern att längta till Gullkronafjärden och till ön som fanns någonstans där bortom. Och några år senare började även den lille Runar att göra det.

2.

Det var sju år senare. Ett fantastiskt bröllop hade just firats runtom hela ön, nämligen den vackra Christinas förmälning med en av de rika bondsönerna i Gråbondas, den stora gården i Horsnäs, byn i mitten av ön. Hela ön hade festat, för den vackra Christina var öns mest älskade jungfru; det fanns inte en på hela ön som inte hade dyrkat henne för hennes intagande väsen och varma mänsklighet. Dessutom var hennes skönhet och överväldigande renhet prisad överallt.

Själva bröllopet hade ägt rum på midsommarafton, brudparet hade rotts med en underbart smäcker och specialbyggd bröllopgondol från Söderby strand till Horsnäs brygga, och den som hade rott dem var den unge begåvade Runar, den vackra Christinas bror. Och folk från hela ön hade kommit ner till stränderna för att se och hurra, och de hade sedan i hundratals kommit till bryggan för att ta emot och sedan följa med upp till kapellet; och det berättades senare att den vackra Christinas lycka och skönhet hade frestat solen till att stanna uppe ända till midnatt, och det kunde mycket väl vara sant, ty sådan var Christinas lycka och glädje och skönhet: nästan gudomlig och fullt konkurrenskraftig med själva den nordiska sommarsolen.

Efteråt berättades det att många goda unga män hade gått i sjön hellre än att se den vackra ljuva änglalika Christina giftas bort. Och dess värre var det nästan sant. Många självmordsspekulationer kom efteråt i dagen. Det var en utomordentlig sorgedag för Virsalös unga män.

En man var det dock rakt ingen sorgedag för, och det var den unga brudens pappa, den fryntlige gamle herrn i den litet för stora men mycket granna kostymen från Borgå. Han var den hejigaste och livligaste av alla, och det var även han som var den med både frikostighet och vänlighet generösaste av alla. Han ledde både allsång och körsång och bjöd på sig själv med bravur och briljans ända tills han stupade i säng med ålderns rätt.

Den unge Runar hade fört sin vackra syster till altaret, klädd även han i en utomordentligt snitsig kostym från Borgå, som dock i motsats till hans faders passade honom fullständigt perfekt.

Och många unga jungfrur hade blivit djupt förälskad i honom under hans ledsagande av sin vackra syster, ty han hade gått som en ung prins eller furste och strålat omkring sig av grannhet och värdighet. När skulle han egentligen gifta sig? frågade sig många unga trånande mö, som glömde att han bara var sexton.

Han hade varit den ende sonen Furustam på bröllopet. Bägge hans äldre bröder hade nämligen sedan länge varit borta. Den äldste av dem hade för fyra år sedan försvunnit i en nordvästlig storm bortom Hangö och aldrig kommit tillbaka; och den näst äldste hade blivit dräpt under ett tämligen onödigt och meningslöst krogslagsmål i Åbo strax efteråt, som han dragits in i mot sin vilja. Det hade varit en

tragisk situation: det var inte det bästa sällskap som fört med honom in på en krog där han inte alls var hemmastadd, några berusade finnar hade uppträtt provokativt och framtvingat handgripligheter bara för att få ta till kniven mot "svenskatalande översittare", och innan någon visste vad han hade gjort hade Lennarts och Runars bror fått en kniv i ryggen och hjärtat. Dessa två händelser, Lennarts försvinnande och Brunos bortgång, hade djupt drabbat brödernas mor, som hade blivit vithårig över en natt. Inte heller hon hade varit närvarande vid bröllopet, ty även hon var begravnen. Sorgen hade drivit henne otillräknelig, och hon hade avlidit stilla en natt tretton månader tidigare.

Han hade helt och hållet organiserat bröllopet, den unge Runar. Det var han som hade skaffat kostymerna, byggt den fina bröllopsbåten och hyrt det fantastiska hyrspannet med kusk, som förde brudparet med anhöriga mellan bryggan och bröllopgården under dragspel och sång; och det var han som hade fått hela ön att festa för sin systers skull. Han älskade nämligen sin syster. Även han dyrkade henne som alla andra.

Det var också han som hade skaffat bröllopsklänningen och fått den sydd precis enligt sin systers önskningsar. Hon hade erhållit den på sin födelsedag den tjugonde juni, och hela ön hade beundrat den något alldeles kolossalt och fällt stora ord om den. Det var en underbar klänning, i all sin enkelhet utan puffar och fåfängt bjäfs nästan keltisk med sina långa smala ärmar, de raka linjerna, den höga kragen och den smala midjan med en gyllene länk som bälte.

Efter det sagolika oförglömliga bröllopet hade de unga nyvigda flyttat in i den Furustamska gården tack vare den unge Runar; på så sätt fanns det en karl i huset som kunde överta arbetet; det låg nämligen den unge Runar i hågen att resa till Gullkronafjärden på ett tillfälligt besök för att följa sin försvunne brors spår och uppfylla sin hetaste önskan och vackraste dröm: att få se detta paradiset i verkligheten som den gamle fiskaren för så länge sedan hade berättat så innerligt och gåtfullt om, och för att lösa dess mysterium, om där fanns något.

Endast en person kände till hans planer, och det var hans älskade syster. Henne kunde man anförtro allt, och hon hade lovat att se till så att fadern inte skulle ta det alltför hårt när även han for iväg som alla andra. Hon kunde konsten att lindra hjärtesorger.

Och så tidigt en morgon sju dagar efter bröllopet medan marken ännu var kall och rå avseglade han innan någon ännu hade vaknat. Dagen glittrade av naturens kalla nattpärlor, och vädret var det mest inbjudande och lockande tänkbara för en extra lång seglats på en man hand.

Hans första segeldag strålade av sol och värme. Han hade dessutom en idealisk vind, och fiskar nappade alltid så fort han slängde ut en rev.

Han förde även dagbok. Han kunde konsten att skriva och läsa i motsats till så många andra av hans jämnåriga från landet. Det var hans bror som hade lärt honom det strax innan denne givit sig iväg mot Gullkronafjärden med den försvunna skutan Bothilda.

Och nu var det han som var på väg mot Gullkronafjärden.

Efter fem dagar med fantastiskt väder och härliga vindar fick han syn på staden Hangö långt borta bortom vidsträckta sandstränder. Han hade då svultit i två dagar, så synen fyllde honom fullständigt med nytt hopp. Han hade nämligen litet pengar i fickan.

Han kastade ankar långt från stranden för att undvika farliga sammanstötningar med osynliga grund, som ju hela Finska Viken är full av. Kölen på hans båt var visserligen inte så väldigt djup, men han tog inga risker. Båten var öppen och kunde med sin lätthet i princip ta sig fram överallt, men även det ofarligaste grund kunde den bästa tänkbara båt köra fast sig ordentligt på. Befrielsens stund var kommen. Väl

förankrad vid botten kunde han äntligen släppa rodret, steg upp på bänken och kastade sig ner i det uppfriskande vattnet utan att ytan mer än krusades. Han dök några tiotal meter och simmade så med fasta tag in till strandklipporna, som glänste som siden i dagsljuset.

Hangö var en underbar stad. Där var det tusen människor på varje gata, liv och rörelse rådde överallt, och de vackra trävillorna längs stadens östra strand, de stora förnämliga kejsrerliga officersvillorna, fyllde en med hänryckt beundran. På den tiden var Hangö ännu en högsta klassens societetsstad för den ryska kejsrerligheten.

För Runar, som aldrig varit i en så stor och förnäm stad förr, var intrycket av allt detta eleganta och förstklassiga som av ett mänskligt paradiset. Alla verkade lyckliga och språkade glatt, och de stora träpalatsen, de små träkåkarna och sandgatorna där barn lekte inbjöd en med hela sin charm att känna sig som hemma, vilket man oemotståndligt gjorde. Atmosfären i denna sagolika stad var fullständigt överväldigande för en vild bondesön från havet. Med glädje skulle han ha slagit sig ner där för alltid. En lärd man skulle kanske ha tänkt: "Det är ju precis som i det gamla Athen!" Så inspirerande och ljus var staden Hangö - om sommaren.

Den unge sjöfararen stannade dock inte länge. Han fyllde sin mage, strosade omkring på gatorna och gick sedan ner till sin väl förankrade båt för att förbereda sin avfärd efter att ha fyllt på sina förråd. Med färskvatten ombord och fullt av mat i kroppen kunde han nu fortsätta färdas hur långt som helst efter en sådan stad som Hangö.

Och snart var han återigen ute på havet på väg mot sina drömmars mål, den stora utomordentligt vackra Gullkronafjärden med den mystiska ön som låg där bortom någonstans, vars mysterier så oblidkeligt tarvade närmare utforskningar. På modernt språk kallas väl sådant för "sug".

Tre dagar senare var han där vid tröskeln av den stora fjärden. Han rundade en udde, och så plötsligt låg den där utbredd framför honom i all sin magnifika storhet och skönhet utan like. Den var stor, den var mäktig, och den var otroligt stilla och fridfull. Vattnet var en spegel, och himlen, som var mulen, gav fjärden en intensiv stämning som med sin elektrifierande trolskhet grep honom djupare än själva den tidlösa skönhetens andakt.

Han ankrade, ty det blåste ingen vind. I tre timmar satt han och fiskade och betraktade utforskande fjärden samtidigt. Alla fiskare vet, att det finns ingenting i världen som man kan bli så klok av, som bara av att sitta ute på havet och fiska, vare sig man får napp eller inte. Det lönar sig alltid. Han fick inte nog av sina egna meditationer över vädrets och havets outrannsaktliga nyckfulla väsen. Så kom vinden.

Den var futtig, men han använde sig av den i alla fall. Han seglade ut på fjärden, han passerade den stora ön Helsingholm med sin naturliga hamn, vidare ut för han, och så en stund senare var han mitt ute på den väldiga fjärden.

Där låg öar i alla väderstreck, men alla var de så långt borta att de endast var silhuetter; och de tycktes flyta i luften, ty diset och mulenheten fick havets och himlens färger att flyta ihop och suddade ut horisonten. Dock visste den unge sjöfararen att ingen av alla dessa avlägsna hägrande flytande öar var jungfruön, ty denna låg ju bortom alla andra och långt, långt ut i havet.

Han seglade på måfå åt det håll som han gissade att var det rätta. Mer och mer utåt för han längre och längre bort från all bebyggelse, och så plötsligt dog den lilla vinden ut.

Den dog ut fullständigt. Seglen hängde slött trötta och slaka, som våt tvätt som inte orkat bli ren och ännu mindre orkade torka; totalt utmatta verkade de, och sakta, otroligt sakta, dog de små vågorna ut till ingenting. Framför honom låg nu en enda stor kuslig spegel som speglade den grå dystra himlen. Allting var förvandlat som till ett stort blygrått vacuum av tomhet och livlöshet, som om man plötsligt var

återförd till den tid på jorden innan ännu livet hade kommit till. Och långt borta kantades denna tryckande tomhet av en glasartad fjärd av tysta stoder och silhuetter av spöklika öar som hängde i luften.

Han slängde ut tre revar, men ingen fisk gitte bita i dem. Tankfullt dröjde hans blick vid den sydliga horisonten och undrade djärvt var den förtrollade ön kunde dölja sig, som om han nästan åkallade den.

Efter att ha skrivit i sin dagbok började han ro. Han rodde mot söder med lugna säkra tag, och han kände sig totalt ensam med havet, men det var en befriande känsla. Han rodde tills kvällen kom, tills den svaga nattnordan sakta började att fläkta. Då lät han ankaret gå, och han lade sig ner på trallarna med sin filt över sig och började sova. Filten hade han stuvad på ett ställe så att den alltid var torr. En torr värmefilt var nästan det viktigaste av allt när man var ute på ensamsegling under bar himmel. Då var det lätt att somna in med en bön om att det inte skulle regna.

När han vaknade på morgonen var allting mjölk. En tjock tät dimma hade svept in alltsammans; han såg inte längre än fem meter framför sig. Och vattnet var fortfarande spegelblankt, och morgonen var kall. "Jaha, nu börjar det," tänkte han.

Han spejade åt alla håll, men han såg absolut ingenting. Han även ropade, men bara dimman tycktes svara med sin totala tysthet.

Han fann att en liten fisk hade bitit sig fast på en av revarna. Det var en sorts fisk som var helt obekant för honom. Den var liten och blank som av silver. Varsamt tog han av den från kroken, höll den i handen, kysste den på dess huvud och slängde så i den i vattnet igen. Han såg den försvinna. Han tog upp de andra revarna och började ro. Inte en vindpust kom någonstans ifrån. Han rodde tills valkarna värkte. Så lade han sig ner och vilade.

Kanske var det dumt av honom att ha färdats så här långt under så gedigna strapatser bara för en gammal skepparhistorias skull, men han hade aldrig kunnat glömma den, och ju mera han försökte att tvivla på den, desto mera omöjligt var det. Alltför mycket med den var alltför övertygande och lockande för att han inte skulle fastna för den. Och även om all annan lön för mödan skulle utebli var resan värd alla de sagolika naturupplevelsorna om inte annat. Naturskönheten hade fyllt hans unga sinne med kanske ljuv musik för resten av livet redan.

Plötsligt ryckte han våldsamt till och vaknade upp ur sina funderingar. Han kände en välbekant doft av murket trä i sina näsborrar. Den kom rakt framifrån, och han spejade ditåt med alla sina krafter, men ingenting såg han. Och det var fullkomligt omöjligt att doften kunde vara falsk.

Så plötsligt började vaga stora konturer skymta. Det var en jättelik gammal skuta som mycket långsamt kom drivande emot honom genom dimman. Den var alldeles tyst.

Han reste sig upp i sin båt, öppnade munnen, formade händerna till en megafon och ropade med stor kraft: "Hallååå!" Men det kom inget svar. Den mörka skutan tycktes vara helt död, som en fantom av det legendariska skeppet Refanut från Österbotten.

Han tyckte att det kändes kusligt. Han ropade igen, men återigen kom det inget svar. Och sakta gled den närmare och närmare hans lilla båt. Sakta blev den mer och mer synlig. Som en Dimhavets Vålnad kom den mitt i hans väg som för att varna eller varsla om något för honom.

Han grep årorna och rodde den till mötes, spänd till tusen. Han tog törn mot dess sida, kastade ankaret upp på dess däck, förvissade sig om att det satt fast och att skutan var verklig och klättrade så upp för linan.

Skutan var helt och hållet övergiven. Det fanns inte en kotte ombord någonstans. Kaptenshytten var övervuxen av spindelnät, råttor rasslade i kajutan, och allt var tyst och öde. Det var tydligt att ingen hade varit ombord på kanske många år. Ändå hade

skutan hållit sig flytande, som för att demonstrera sitt envisa bevarande av sin hemlighet.

Han skrämdes av denna upplevelse, detta möte med en svart skuta som drev redlöst omkring i den yttersta skärgården och hade gjort så länge, kanske i årtal. Han såg det som ett dåligt omen.

Han lämnade den efter att ha funnit några varma och hela filter nere i ett skåp i kabyssen, som sällsamt nog stått emot all förruttnelse ombord. Och när han rodde bort från spökskeppet var det med plågsamma mardrömstankar. Han rodde med flit så, att han inte skulle kunna upptäcka skutans namn, som han av någon anledning var rädd för att få veta. Om det var "Bothilda" ville han inte veta det. Och han hoppades att aldrig mera behöva få se skeppet.

Och gradvis allt eftersom han rodde försvann den svarta skutan mer och mer, tills den till slut var helt försvunnen i dimman. Då drog han en suck av lättnad, ty åtminstone hade ingen gammal darrig gubbröst anropat honom från detta fasaväckande spökskepp, som var värre än den Flygande Holländaren med sin levande tystnad. Blev man anropad av sådana drivande spöskrov kom man aldrig mer tillbaka till verkligheten.

Han rodde och rodde. Hans valkar brände av smärta, men likväl rodde han vidare frenetiskt och febrilt. Och dimman lättade inte hur mycket han än bad den göra det. Han kände sig nämligen oerhört osäker när han varken kunde se stjärnor, sol eller öar; han började nästan till och med önska att han var tillbaka i Hangö.

Han pratade högt för sig själv medan han rodde för att inte känna sig ensam. Han försökte till och med att sjunga. Vid ett tillfälle, då han vilade sig, sjöng han så att fiskarna nästan hoppade upp i båten för honom. Och det var då som dimman plötsligt började lätta.

Han märkte gradvis att den höll på att göra det. Och när han insåg att den verkligen gjorde det tystnade han tvärt och blev lycklig bortom alla gränser. Han var dock alldeles tyst, ty han behövde inte sjunga längre när musiken ljöd desto starkare och klarare i hans hjärta utan att han behövde anstränga sig. Den ackompanjerade hans omåttliga njutning av att dimman faktiskt började att skingras.

Den lättade oändligt långsamt, men den lättade. Han satt tyst en lång, lång stund och bara njöt, och så märkte han att han var ganska så trött. En tung varm dåsigheit höll på att bemäktiga sig honom. Han beslöt att ta sig en liten lur, lade sig på trallarna, drog fällan och filtarna över öronen och började försöka somna. Och mycket snart sov han djupt som en björn om vintern.

När han vaknade kände han att luften var varm. Han lyfte på huvudet, och den syn som mötte honom kom hans hjärta att nästan hoppa ut genom munnen på honom. Han såg ön, den jungfruliga, underbara ön!

Den var insvept i ett gyllene dis, och den strålade av frid, renhet och total oförstörbarhet. Den var totalt gudomlig. Det kunde bara vara den. Han betraktade den en lång, lång stund. Den låg cirka sju hundra meter ifrån honom, och den flöt i tomma luften, tycktes det, ty havet och himmelen hade nu precis samma gräddbleka färg. De flöt ihop i varandra fullkomligt. Bägge var de draperade i ljust skimrande gyllenvitt av naturens varsamt böljande slöjor av ångande dis.

Och solen värmdes generöst genom det tunna gyllene sagoskimrande flordiset, och i sitt hjärta kände han en sådan total och obeskrivlig glädje, en sådan som man upplever sällan mer än en gång i livet, en sådan total lycka att en lärd man säkert skulle ha jämfört den med herr César Francks tondikt Psychés tredje sats; så fullständigt fri och fullkomlig var glädjen som han kände när han nu äntligen hade nått ön, som han och hans bror hade riskerat mer än livet för, och när den nu hade visat sig vara sann. Det kändes som att ha fått en rättmätig belöning.

Han var där nu och ensam med ön och med allt vad den innehöll.

Han hopade de sju hundra metrarna som skilde honom från stranden med andakt och hela tiden med blicken fästad vid ön; och inte en vindpust blåste, och vattnet var som en spegel.

Han såg bakåt, och där långt, långt borta nästan skymt av horisonten låg land; och åt väster utspridda här och där låg små ögrupper som svaga ränder som nått och jämnt skymtade ovanför horisonten, och han tänkte:

"En av dem är den gamle fiskarens födelseplats. Utan honom skulle jag aldrig ha kommit hit."

Han nådde stranden, och han klev i land, och han tog av sig skorna och sprang glad som en tätting omkring i den mjuka, vita helt stenfria sanden. Och han drog upp båten och började med bävan i kroppen att utforska ön.

Och den visade sig vara precis sådan som den gamle fiskaren hade beskrivit att den hade varit för femtio år sedan. Alltså hade varje detalj i hans historia varit fullkomligt sann.

När han fick syn på den lilla stugan stannade han och kunde inte förmå sig till att gå ett enda steg till. Han bara stod och stirrade medan hjärtat slog som tre smeders hammare i en verkstad och tankarna virvlade omkring honom som orkaner. Paralyserad betraktade han stugan, som var vackrare än han någonsin hade kunnat föreställa sig. Och alla hans tankar rörde sig kring henne. "Tänk om hon finns kvar och ser ut som en gammal nucka?" var en av de mest förföljande genom dess obönhörliga logik.

Så började han gå. Han gick med lugna jämna steg upp för stigen, precis som fiskaren hade gjort för femtio år sedan. Han stannade då och då upp för att se om någonting hände där inne i stugan.

Han klev upp på den lilla trappan av ek och knackade sakta på dörren. Allt såg väl underhållet ut, någon bodde där alldeles tydligt, men ingen svarade. Han knackade igen, kände på handtaget, fann att dörren var öppen och steg in. Och där inne var allting rent och fint, och det var dukat på bordet för en person. Och han visste att det var ämnat för honom.

Men hur han än sedan sökte på ön fann han inte en själ någonstans. Allt var tyst, rent och stilla, precis som om ingenting hade funnits där utom naturen på hundra år.

Men i luften fanns det någonting. Där låg det en särskild sorts atmosfär som han inte hade känt eller upplevat någon annanstans förut. Och denna stämning berättade någonting för honom. Den berättade en historia så vacker och så tragisk och så ofantligt meningsfull att han plötsligt utan annan orsak kände tårar i sina ögon. Tyst men oåterkalleligt grät han, för han kände i hjärtat hela stämningen, tragiken och skönheten i berättelsen. Hade han känt till ännu mera om vad berättelsen i själva verket var och innehöll, så hade han gråtit mera.

Han åt ingenting i stugan. Efter att ha sett igenom den helt och hållet gick han ut för att se på den södra udden, den som fiskaren hade beskrivit som den vackraste, vildaste och sällsammaste. Och det var den också. Den var underbart fascinerande och mångskiftande; och från dess spets hade man en fullkomligt storslagen utsikt över havet och de närmaste skären.

Och han såg den ensamma majestätiska tallen, som jungfrun hade kallat Livets Träd, och som kanske var det sydligaste trädet i hela Finland. Han såg på den vindpinta, ålderstigna men ståndaktiga stolta furan och beundrade den; och plötsligt fick han en obeskrivlig känsla. Han vände sig häftigt om, tittade oroligt åt alla håll men upptäckte ingen. Han hade precis känt att hon hade stått bakom hans rygg och viskat någonting i hans öra.

Efter att ha tillbringat två timmar ute på den magnifika södra udden återvände han sakta till stugan, och medan han gjorde det så färgades himlen i väster långsamt

röd, ty solen var på väg mot sin nattliga vila. Och sakta så tystnade även fåglarna den ena efter den andra. En och annan sjöng dock ännu ljuva aftonserenader.

När han kom hem var det bittert kallt, så det första han gjorde var att tända eld i spisen. Det fanns underligt nog gott om ved i vedlåren, och torr var den dessutom; så det var mycket lätt för honom att snabbt göra upp den värmande elden.

När det av både solen och elden endast återstod svaga glödande sken kröp han till kojs i samma säng, gissade han, som fiskaren hade legat i för femtio år sedan, den säng som låg närmast spisen.

Och himlaglöden målade de sakta havsdyningarna i mörka vackra djupa färger, och de viskade sig fram till stranden. Och fåglarna var alla tysta nu, och de många ögrupperna långt långt borta alldeles nära horisonten sjönk allt längre in i nattens ogenomträngliga mörker allt eftersom det närmade sig, och allt andades frid. Och den saliga jungfruön ångade sakta efter dagens värme, och i dess stuga låg den unge Runar och slumrade sakta med ett litet småleende på läpparna, som uttryckte en total frid och tillfredsställelse.

Han drömde ljuva drömmar. Men så plötsligt stördes de. Han satte sig yrvaken upp och kunde bara konstatera att någon eller något hade väckt honom. Genom fönstret såg han att det var tidig gryning, och allt eftersom dimman från hans yrvakna ögon lättade lade han märke till att något rörde sig i stugan. Han ansträngde sig för att se vad det var. Så plötsligt vände det sig om, och han fick en fullständigt halsbrytande chock: det var Hon!

Hon såg på honom. Så kom hon sakta mot honom leende. Hon var en mycket ljuv och älsklig varelse, liten till växten med dockblonda lockar och blå tindrande ögon. Hon log, böjde sig ner över honom och sade någonting till honom. Han ansträngde sig för att höra vad det var, och till sist uppfattade han att vad hon ville var att han skulle fortsätta sova. Han försökte protestera, han ville prata med henne, alla hans frågor kom som gröt upp i hans mun på en gång så att ingenting begripligt blev sagt, och så gav han upp och böjde sig för hennes vilja. Han lade sig ner igen och försökte sova, och han bestämde sig för att skjuta upp alla samtal till morgondagen. Och snart somnade han in på nytt med ett slocknande mummel.

Strax innan han somnade fick han bilden av henne då hon sopade golvet. Den nådde hans ögon precis innan han stängde dem; och han skulle minnas den solskensklart för resten av sitt liv, och han skulle alltid älska den.

När han så vaknade sent på morgonen fanns hon inte där. Han steg kvickt upp, klädde snabbt på sig och gick för att söka henne. Han sökte runt huset, han sökte längs med stranden, men han fann henne inte. Han började tro att det som han upplevt av henne under natten hade varit överkligt. Mycket talade nämligen för det, och inte minst hennes överväldigande ungdomliga skönhet, som han så tydligt hade sett. Men trots att logiken talade för att det bara hade varit en dröm visste han innerst inne att även det hade varit fullkomligt verkligt. Han hade ju till och med hört henne tala.

Han gav småningom upp sökandet och återkom till stugan. När han var där satte han sig på sängkanten med huvudet i händerna och funderade. Han var säker på att allt var sant, men till sanningen hörde även det, att det på hela ön inte fanns något tecken eller spår efter någon båt utom hans egen. Ingen kunde leva här utan båt. Allt var sant, men ingenting stämde.

Så reste han sig upp. Han var inte längre förvillad. Han reste sig mycket sakta fylld av spänning. Hans ögon betraktade bordsskivan mycket intensivt. Där låg nämligen en lapp som inte hade legat där förut.

Det var den vackraste handstil som han någonsin hade sett. Han kysste lappen och läste den. Den innehöll endast fem ord, fem enkla vackra ord, alla förgyllda av den underbara handstilen. Så här stod det skrivet:

"Jag kommer inte tillbaka. Farväl!"

Särskilt det sista utropstecknet var så litet och så vackert och så enkelt. Det ensamt uttryckte mera än en hel bok. Tyvärr kunde han bara inte tyda det.

Skulle hon aldrig mer komma tillbaka till ön? Hon hade i alla fall inte tagit hans båt, som låg kvar. Nej, det var bara ett tillfälligt avsked av honom: hon hade visat sig för honom, gett sig till känna, och mer ville hon inte. Så kände han det.

Mitt på dagen gick han runt ön för sista gången. Dimman hade tätat något. Det var nu samma egendomliga, fascinerande, oerhört vackra gyllendis som när han hade kommit. Hans hjärta var fyllt av vemod, och hans tankar försökte förgäves hela tiden lösa öns obeskrivliga mysterium. Ju mer han ansträngde sig, desto konstigare blev alltsammans, och han blev inte klok utan snarare motsatsen. Han måste ge upp.

Plötsligt, det var på den idylliska östra udden, den udde som hade de vackraste, största och mjukaste sanddynerna, - plötsligt här ute hör han en underbar fågelsång. Först tog han ingen större notis av den, men så upptäckte han hur annorlunda och märklig den var. Han upptäckte att det här var en fågel som i musikalitet överträffade till och med en Beethoven, och han kunde inte identifiera dess klangfulla flöjtrena toner, som var för ljusa och jublande för att kunna vara en vanlig koltrast.

Den sjöng alldeles nära där inne i den vackra dungen. Han gick dit.

Löven slöt sig om hans kropp när han inskred i grönskan för att försöka ta reda på var fågeln med de ovanligt vackra drillarna satt. Han ville nämligen se den. Han misstänkte starkt en bastardnäktergal.

Han kom närmare och närmare. Han smög sig stilla och nästan på tåspetsarna för att inte skrämja bort den. Och dess symfoni ljud närmare och klarare för varje millimeter som han avancerade.

Så fick han syn på den. Han blev oerhört förvånad när han fann att den satt på ett kors. Han smög sig närmare.

Fågeln var mycket oansenlig i fråga om färger. Den var gråbrun, och plötsligt upphörde den att sjunga, som om den blivit medveten om en oönskad publik, och tittade i stället rakt på honom. Den flög inte bort utan fixerade honom alldeles lugnt som om den inväntade honom.

Han smög sig ännu närmare. Och han blickade över en buske, och en fruktansvärd syn mötte honom: det var en grav. Korset tillhörde en grav. Och i samma ögonblick lyfte fågeln från korset och flydde hastigt bort på tysta snabba vingslag.

Han skyndade fram till graven. Den var mycket oansenlig, precis som fågeln; korset var av grovhugget trä, och den lilla gravkullen var täckt av ris. Men på korset hängde det en liten skylt med ingraverade bokstäver. Besatt av en förfärlig het och smärtsam nyfikenhet läste han skylten. Där stod:

"Funnen död på denna strand en ung fager jungfru den 10 oktober 1811. Begravd samma afton av fiskaren Th. Falck från Stenskär. Må Gud taga emot henne vad hon än har gjort. Amen."

Graven var 93 år gammal.

Allt svindlade för sjömannen. Allt var klart och ändå mera mystiskt än någonsin. Texten antydde självmord, men varför begår en vacker ung dam självmord? Det enda möjliga svaret är olycklig kärlek. Nyckeln till gåtan låg där, men den var så konstruerad att den klart indikerade, att det låsta rummet som nyckeln ledde till mådde bäst av att vara orört. "Rör mig inte, så får ni vara i fred," tycktes gåtan säga till hela mänskligheten.

Han lämnade ön strax efter detta. Det blåste en svag sydvästlig bris som sakta förde båten framåt. Många gånger vände han sig om för att se på ön där den fridfullt låg i det gyllene diset, och varje gång han vände sig om låg den ännu ett stycke längre bort. Och diset omhöljde den allt mera, och den blev mer och mer obskyr, som om den sakta gick upp i rök.

"Jungfruskär är dess namn," tänkte han. "Måtte det alltid existera."

Och han undrade över så mycket, så mycket som han inte visste eller kunde förklara. Det var som om den enkla graven med sin torftighet och knappa gravskrift manade till att man inte skulle störa en hjärteangelägenhet som var för kärleksmättad för att den skulle vara hälsosam för dödliga. Men saken kändes och gjorde sig tydligt förnimbar över hela ön. Kanske den varit ett kärleksparadis för Finlands olyckligaste, vackraste och mest tragiska kärlek? Den enda möjliga slutsatsen var emellertid klar: vemod känns men kan aldrig utforskas.

Och ön blev mer och mer avlägsen. Den hängde nu i luften precis på samma sätt som när han hade kommit, och nu lämnade han den inte med blicken. Sakta blåste vinden honom längre och längre ifrån den mot nordost, och mer och mer tycktes den försvinna.

Så plötsligt friskade vinden i. Hans fart ökade till det dubbla, och han måste vända sig framåt för att ordna till focken som fladdrade våldsamt. Och när han nästa gång vände sig om mot sydväst var ön borta. Inte ett spår fanns kvar.

"Men," tänkte han, "den finns där, den väntar på mig, och en dag skall jag återvända."

Och han styrde mot nordost, mot öarna öster om den magnifika Gullkronafjärden, fylld av lycka över hur vackert livet kunde vara.

Slut.